

ВИСНОВОК

на проєкт Закону про імплементацію законодавства Європейського Союзу стосовно вдосконалення регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058 від 09.03.2026)

та проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058-1 від 17.03.2026)

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 06 липня 2026 року (протокол № 267) відповідно до предметів відання розглянув проєкти законів:

про імплементацію законодавства Європейського Союзу стосовно вдосконалення регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058 від 09.03.2026), поданий народним депутатом України Юрчишином П.В. та іншими народними депутатами України, та

про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058-1 від 17.03.2026), поданий народним депутатом України Кириченком М.О., і відзначає.

Метою законопроєктів (реєстр. № 15058 та № 15058-1) є усунення прогалин, виявлених в ході оцінки стану національного законодавства відповідності та імплементаційної спроможності щодо асquis ЄС, шляхом приведення законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я тварин та благополуччя тварин у відповідність до положень відповідних аquis ЄС.

Проєктами законів пропонується, зокрема:

оновлення термінології та уточнення повноважень відповідних центральних органів влади;

запровадження повідомлення про ризик у сфері безпеки та якості харчових продуктів, безпеки та гігієни кормів;

спеціальні вимоги до операторів ринку харчових продуктів, які здійснюють обробку харчових продуктів іонізуючим випромінюванням, культури безпечності харчових продуктів;

встановлення вимог до матеріалів і предметів з переробленого пластику, походження та попередньої обробки пластикової сировини (вхідного пластику), деконтамінації та схем переробки, подальшої переробки матеріалів і предметів з переробленого пластику;

уточнення положення щодо маркування та простежуваності ГМО та ГМ-продукції, співіснування генетично модифікованих та негенетично модифікованих культур, у тому числі культур, вирощених відповідно до вимог органічного виробництва, а також вилучення з обігу ГМО, ГМ-продукції та ненавмисне транскордонне переміщення ГМО тощо.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило низку зауважень і пропозицій до змісту основного та альтернативного законопроектів. Зміни до Закону України «Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами» (далі – Закон) потребують узгодження з положеннями актів ЄС, зокрема, Регламенту Комісії (ЄС) 2022/1616 від 15.09.2022 про перероблені пластикові матеріали та вироби, призначені для контакту з харчовими продуктами, та про скасування Регламенту (ЄС) № 282/200810 (далі – Регламент (ЄС) 2022/1616).

ГНЕУ звертає увагу, що у статтю 24 Регламенту (ЄС) 2022/1616 передбачено створення публічного об'єднаного реєстру новітніх технологій, переробників, процесів переробки, схем переробки та установок для деконтамінації. При цьому такий реєстр присвоює унікальні номери: авторизованим процесам переробки; переробникам; установкам деконтамінації; схемам переробки; переробним потужностям; новітнім технологіям. Таким чином, у частинах п'ятій і шостій нової статті 10¹ Закону не враховано те, що інформаційно-комунікаційна система має містити також відомості про процеси переробки та новітні технології.

Також змінами до Закону передбачається, що «пластикова сировина (вхідний пластик), перед початком процесу деконтамінації та пластик, одержаний в результаті цього процесу, також повинні відповідати умовам авторизації процесу переробки пластику»; «процес деконтамінації також повинен відповідати умовам авторизації процесу переробки пластику». Водночас у змінах до Закону згадується про «умови авторизації процесів переробки», однак такі умови законопроектом не визначаються.

Крім цього, статтю 19 Регламенту (ЄС) 2022/1616 передбачено надання авторизації на індивідуальний процес переробки. Зокрема, рішення про надання авторизації повинно містити: номер авторизації процесу переробки; назву процесу

переробки; технологія переробки; ім'я та адресу власника; посилання на висновок органу, на якому ґрунтується рішення; будь-які спеціальні вимоги до функціонування процесу деконтамінації, попередньої та подальшої обробки, що доповнюють або відступають від загальних вимог.

ГНЕУ звертає увагу, що положення нового розділу III Закону (нові статті 10¹-10⁵) стосуються регулювання збирання та попередньої обробки відходів пластику, деконтамінації та переробки пластикової сировини, використання переробленого пластику. Водночас, зазначені питання належать до предмету не лише цього Закону, але й до Закону України «Про управління відходами». Адже відходи пластику з метою їх переробки потребують належного збирання, попередньої обробки тощо, що може здійснюватися на потужностях з управління відходами. Разом з тим у законопроектах не передбачено внесення змін до Закону України «Про управління відходами», необхідних для забезпечення його узгодженості із Законом.

Щодо оновлення понятійного апарату Закону України «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції» ГНЕУ зазначає, що законопроектами пропонується визначити терміни «генетично модифікований мікроорганізм (далі – ГММ)» та «генетично модифікований організм (далі – ГМО)». Однак, із змісту запропонованих визначень не є однозначно зрозумілою принципова відмінність між генетично модифікованим мікроорганізмом та організмом.

Крім того, у змінах до Закону одночасно використовуються терміни «генетично модифіковані рослини (культури)» та «генетично модифіковані культури» без їх визначення, що може ускладнити правозастосування відповідних положень.

Абзацом другим частини третьої нової редакції статті 26 Закону встановлено, що «генетично модифіковане насіння і садивний матеріал маркуються відповідно до вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва». Водночас таке положення не враховує положення преамбули Закону України «Про насіння і садивний матеріал», згідно з якою «дія цього Закону не поширюється на ... обіг насіння і садивного матеріалу генетично модифікованих організмів (рослин), що регулюється спеціальним законодавством».

Також ГНЕУ до законопроекту (реєстр. 15058-1) висловило зауваження щодо передбачених змін до Закону України «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції» (далі – Закон про ГМО).

Положення абзацу другого частини першої нової редакції статті 33 Закону про ГМО, яким допускається ввезення незареєстрованих ГМО (ГММ) у межах обсягу, «необхідного для діяльності», не узгоджується з положеннями абзацу першого цієї ж частини, що передбачає ввезення ГМО (ГММ) лише за умови державної реєстрації, крім прямо визначених винятків. Крім того, законопроект не встановлює граничних обсягів такого ввезення, а формулювання «необхідного для діяльності» є оціночним поняттям та допускає неоднозначне тлумачення. Водночас частина чотирнадцята статті 33 Закону про ГМО вже містить спеціальний порядок ввезення незареєстрованих ГМО для досліджень та випробувань із вимогою погодження їх кількості з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Нова редакція статті 34 Закону про ГМО виключає чинні вимоги щодо транзиту ГМО (ГММ) або ГМ-продукції через митну територію України, зокрема «наявність дозволу на переміщення ГМО або ГМ-продукції транзитом через митну територію України, який видається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища»; «наявність державної реєстрації ГМО в країні походження»; «наявність документа про згоду країни призначення на ввезення на її митну територію ГМО або ГМ-продукції», проте необхідність скасування таких вимог у супровідних матеріалах до законопроекту не обґрунтована, а тому доцільність їх виключення виглядає сумнівною.

Крім того, використані у законопроекті формулювання «документи, що дають змогу ідентифікувати ГМО (ГММ) або ГМ-продукцію» та «документи, що дають змогу ідентифікувати партію та її кількість» потребують уточнення, оскільки їх зміст не конкретизовано.

Крім цього законопроектом (реєстр. № 15058-1) запропоновано внести зміни до Земельного кодексу України та Закону України «Про оренду землі», однак такі зміни не відносяться до предмету правового регулювання цього законопроекту.

Комітет з питань освіти, науки та інновацій у своїх висновках висловив низку зауважень і пропозицій та рекомендували Комітету з питань аграрної та земельної політики під час опрацювання законопроектів розглянути висловлені зауваження і пропозиції, та самостійно визначитись щодо зазначених законопроектів під час розгляду на своєму засіданні з урахуванням висловлених у висновках зауважень і пропозицій.

Комітет з питань бюджету за підсумками розгляду законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1) відзначили, що законопроекти матимуть вплив на показники бюджетів (їх реалізація потребуватиме додаткових видатків

державного бюджету, а також може вплинути на дохідну частину державного та місцевих бюджетів залежно від практики застосування відповідної законодавчої ініціативи). У разі прийняття відповідних законопроектів вони мають вводитися в дію згідно вимог частини третьої статті 27 Бюджетного кодексу України.

Кабінет Міністрів України у висновках щодо відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС) зазначив, що законопроекти (реєстр. № 15058 та № 15058-1) відповідають зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis ЄС). Водночас окремі положення законопроектів потребують доопрацювання на предмет точності імплементації Регламенту (ЄС) № 1924/2006.

Міністерство економіки, докільця та сільського господарства України зазначило, що прийняття законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1) дозволить усунути зауваження Європейської Комісії щодо необхідності приведення законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів у відповідність до acquis ЄС, імплементувати у національне законодавство положення acquis ЄС, що стосуються цієї сфери.

Також Мінекономіки зазначило, що долучиться до доопрацювання положень законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1), які регулюють сферу управління відходами, під час підготовки законопроектів до другого читання.

Міністерство фінансів України у своїх висновках зазначило, що положення законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1) не відповідають нормам статті 27 Бюджетного кодексу України щодо необхідності подання фінансово-економічного обґрунтування, включаючи відповідні розрахунки, якщо прийняття законопроекту призведе до зміни показників бюджету, а також пропозицій про зміни до законодавчих актів України стосовно скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості.

Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти і науки України в межах своєї компетенції надали пропозиції та зауваження до законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1).

Адміністрація державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України повідомила про відсутність пропозицій та зауважень до обох законопроектів.

Державна інспекція ядерного регулювання підтримує законопроекти (реєстр. № 15058 та № 15058-1) із зауваженнями, зокрема щодо недоцільності запровадження окремого виду ліцензії на «діяльності, пов'язаної з опромінення харчових продуктів», оскільки така діяльність вже охоплюється ліцензуванням у

сфері використання ядерної енергії, а також необхідності приведення термінології законопроектів у відповідність до законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії.

За результатами обговорення, Комітет з питань екологічної політики та природокористування підтримує необхідність прийняття законопроектів як таких, що спрямовані на вдосконалення правового регулювання у сфері санітарних та фітосанітарних заходів, наближення національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та створення належних умов для функціонування сучасної системи державного регулювання у цій сфері.

Водночас Комітет наголошує на необхідності доопрацювання положень законопроектів у частині регулювання поводження з відходами пластику шляхом забезпечення їх відповідності Регламенту (ЄС) 2022/1616 та узгодженості із Законом України «Про управління відходами». Зокрема, доцільним є приведення у відповідність термінології, а також внесення необхідних змін до Закону України «Про управління відходами» з метою комплексної гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, уникнення дублювання правового регулювання, усунення колізій та неоднозначного тлумачення норм щодо збирання, попередньої обробки, деконтамінації та переробки пластикових відходів.

Також Комітет зазначає, що законопроектами (реєстр. № 15058 та № 15058-1) пропонується викласти статтю 35 Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» у новій редакції, змінивши її предмет регулювання з «Ненавмисного вивільнення ГМО в навколишнє природне середовище при переміщенні ГМО або ГМ-продукції транзитом через митну територію України» на «Ненавмисне транскордонне переміщення ГМО».

При цьому із чинної редакції статті виключаються положення, що регламентують порядок реагування на випадки ненавмисного вивільнення ГМО в навколишнє природне середовище, інформування компетентних органів, а також вжиття заходів щодо локалізації та мінімізації негативних наслідків. На думку Комітету, виключення зазначених механізмів без запровадження рівноцінного правового регулювання може призвести до виникнення прогалин у системі державного контролю у сфері біобезпеки, ускладнити реагування на аварійні ситуації та створити передумови для неконтрольованого потрапляння на територію України генетично модифікованих організмів і ГМ-продукції, у тому числі незареєстрованих в Україні. Такі зміни можуть становити потенційну загрозу для навколишнього природного середовища, здоров'я людини та

негативно впливати на міжнародний імідж України, зокрема у сфері контролю за обігом та експортом ГМО і ГМ-продукції.

Крім того, запропонована редакція статті 35 викликає зауваження з точки зору принципу правової визначеності. Зокрема, використання поняття «ненавмисне транскордонне переміщення ГМО» потребує додаткового нормативного обґрунтування, оскільки транскордонне переміщення генетично модифікованих організмів за своєю природою є діяльністю, що здійснюється на підставі усвідомлених дій суб'єктів та відповідно до встановлених законодавством процедур. Водночас законопроекти не розкривають змісту цього поняття, не визначають підстав, за яких таке переміщення може вважатися ненавмисним, а також не встановлюють механізмів реагування і відповідальності у разі виникнення таких випадків, що може призвести до неоднозначного тлумачення та практичного застосування відповідних норм, а також створює корупційні ризики.

З огляду на потенційний вплив генетично модифікованих організмів на біологічне різноманіття, екосистеми та здоров'я населення, виключення чинних механізмів реагування на випадки ненавмисного вивільнення ГМО без запровадження рівноцінних або більш ефективних механізмів правового регулювання не відповідає принципу забезпечення належного рівня біобезпеки та потребує додаткового опрацювання.

Крім цього звертаємо увагу, що у новій редакції статті 35 виключені всі норми, що стосуються ненавмисного вивільнення/транскордонного переміщення ГМ-продукції.

Окремо Комітет вважає необґрунтованим запропоноване законопроектом (реєстр. № 15058-1) виключення вимоги щодо наявності дозволу на переміщення ГМО або ГМ-продукції транзитом через митну територію України, який видається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища. Скасування такого механізму державного контролю без запровадження альтернативних інструментів нагляду може призвести до зниження ефективності контролю за транзитним переміщенням генетично модифікованих організмів, ускладнення їх відстежуваності, підвищення ризиків порушення вимог біобезпеки, можливості переміщення незареєстрованих або потенційно небезпечних ГМО та ГМ-продукції, а також до правової невизначеності щодо розмежування повноважень органів державної влади у цій сфері. З огляду на потенційний вплив таких змін на забезпечення екологічної безпеки, виконання міжнародних зобов'язань України, зокрема відповідно до Картахенського протоколу про біобезпеку, та належний рівень державного контролю, зазначені положення потребують додаткового опрацювання та належного обґрунтування.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення:

1. Рекомендувати Комітету з питань аграрної та земельної політики: визначитися самостійно щодо проєкту Закону про імплементацію законодавства Європейського Союзу стосовно вдосконалення регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058 від 09.03.2026), поданого народним депутатом України Юрчишином П.В. та іншими народними депутатами України, та щодо проєкту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання сфер санітарних та фітосанітарних заходів (реєстр. № 15058-1 від 17.03.2026), поданого народним депутатом України Кириченком М.О., який буде запропоновано Верховній Раді України прийняти за основу;

врахувати зауваження і пропозиції Комітету, викладені у мотивувальній частині висновку, під час розгляду і підготовки законопроектів (реєстр. № 15058 та № 15058-1);

у разі прийняття Комітетом з питань аграрної та земельної політики рішення про підготовку доопрацьованого законопроекту, залучити Комітет з питань екологічної політики та природокористування до його опрацювання.

2. Висновок направити до Комітету з питань аграрної та земельної політики.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

